

Debatt

ERIK ALM:

Moderaternas valförlust

Moderata Samlingspartiet gjorde en förlust i årets val. Det var första gången sedan 1970 som partiet gick tillbaka i ett val. Det var andra gången i rad som partiet gick tillbaka i valrörelsen. Förlusten under denna valrörelse var mycket stor, ca 8 procentenheter. Detta torde vara den största förlust något parti gjort i en svensk valrörelse i modern tid.

Förlusterna jämfört med förra valet är ojämnt fördelade. I Bromma kan man jämföra det socialdemokratiska området Ulvsunda Industriområde, där vi gick fram 2% i kommunalvalet, med moderatområdet Södra Ängby, där vi gick tillbaka 7%. Tendensen är likadan i hela riket. Det är alltså inte marginalväljarna som har svikit moderaterna. Det är de moderata kärnväljarna som har lämnat oss och gått över till folkpartiet.

Slutsatsen måste bli, att det inte är den grundläggande moderata ideologin som har orsakat förlusterna. I så fall skulle förlusterna, liksom centerns, ligga i marginalområdena. Orsaken är istället sättet att presentera den moderata ideologin. Det är förtroendet för Moderata Samlingspartiet, och då främst för dess ledande företrädare utåt, som sviktar.

Att återvinna ett förlorat väljarförtroende är mycket svårt. När detta skrivs har inte de första Sifo-siffrorna efter valet kommit. Man kan dock, genom jämförelser med andra partiers valnederlag, säga om moderaternas kommande opinionsmässiga utveckling. En plausibel gissning är en omedelbar tillbakagång till ca 20%. Den följs av en långsam fortsatt reträtt till ca 18%, där m och fp möts. Där ligger de två partierna ungefär jämsides fram till 1988 års valrörelse, då vad som helst kan hända. Tyvärr är det dock svårt att tro att två valrörelseförluster i rad skall kunna vändas till en valrörelsevinst. Ett steg på vägen är dock att försöka finna några orsaker till partiets förlust av förtroende.

Viktigaste orsaken kan formuleras ungefär så här: Under hela 70-talet har Moderata Samlingspartiet med Gösta Bohman i spetsen lärt svenska folket att valfrihet är bra och att de kan få det bättre om hela samhället blir rikare. Detta budskap har anammats av stora delar av den borgerliga väljarkåren, som därför stöder den politiker som på bästa sättet

framför detta budskap. Denna gång var det Westerberg.

Moderaterna missade valfrihetsfrågorna. Det var Bengt Westerberg, inte moderaternas representanter, som talade valfrihet i TV-debatterna. Den moderata familjepolitiken handlade exempelvis om omfördelning av pengar från andra grupper till barnfamiljerna, inte om valfrihet i barnomsorgen.

Moderaterna missade att beskriva sin politik som resursskapande. En grundläggande skillnad mellan socialdemokratisk och moderat politik har tidigare varit, att socialdemokraterna har koncentrerat sig på omfördelning av existerande resurser, medan moderaterna har satsat på att öka samhällets resurser. På så sätt har moderaterna kunnat föra en politik som gör att många får det bättre utan att andra får det sämre. Även här slår den moderata koncentrationen på barnfamiljernas intressefrågor fel. Den moderata politiken här är en typisk icke-resursskapande omfördelningspolitik. Det naturliga resultatet blir att den stora väljargrupp som inte gynnas av omfördelningen med all rätt tror sig få betala kalaset. De reagerar negativt mot moderaterna. Att folkpartiet bjöd ännu högre än moderaterna i auktionen om barnfamiljernas röster är här ointressant, eftersom de hade turen att på denna punkt inte nå ut med sin politik.

Moderaterna missade att ge sin politik den rätta saktligheten. Moderata Samlingspartiet har traditionellt stått för saktlighet gentemot flum, förnuft gentemot känsla, långsiktigt tänkande gentemot opportunist. Denna gång har partiet fått en mer oseriös image. Delvis beror det på journalisternas effektsökeri, men de har fått många gratischanser att förstärka den oseriösa bilden av partiet. Det mest uppenbara fallet är Johanneshovsmötet. När det sedan visade sig, att de moderata skattesänkingslöftena innebar skattehöjningar för många, samt att partiledningen inte verkade medveten om denna självklara effekt av grundavdragets avskaffande, blev väljarna allmänt osäkra inför det moderata budskapet. Westerberg verkade pålitligare.

Moderaterna koncentrerade sig på Palme. "Adelsohn slog Palme i den stora debatten." "Även Palme hade sambadansare på sina

möten." Det är bara det, att det inte är Palme utan Feldt som attraherar marginalväljare och som det därför gäller att jämföra sig med och slå i debatten. Och det var Westerberg som kunde mäta sig med Feldt i valrörelsen.

Det är inget fel på den moderata ideologin. Den är sakligt bra och den har stöd av en mycket stor grupp väljare. Men presentationen av partiet är fel. I sakfrågorna måste det bli mindre om barnfamiljerna och mer om valfrihet. I framförandet måste det bli färre sambadanserskor och moderatkolor och fler sakliga offensiva attacker. Då kan vi moderater ha en chans att vända trenden och få den valframgång som vår ideologi förtjänar.

PS. I presslägningsögonblicket kommer Sifos siffror för oktober. Som väntat fortsätter moderaterna neråt. Överraskningen är att fp har tagit så mycket, inte bara av m utan även av c och s, att partiet med god marginal har gått om moderaterna och är största borgerliga parti. Centerpartiet har en rekordlåg siffra på 6,5%. Centerpartiets tioåriga tillbakagång är ett skolexempel på att ett förlorande lag i politiken inte kan bli ett vinnande utan omfattande personbyten. Sedan valförlusten 1976 har det varit uppenbart att varje centerval med Fälldin som partiledare blir förlustval.

KJELL TRESLOW:

Att falla på eget grepp

Moderata samlingspartiets förluster i 1985 års val beror till största delen på den egna politiken.

Många kommunalt verksamma moderater har länge förstått att ett brett folkligt parti måste föra en politik som kan omfattas av ett folkflertal. Den moderata rikspolitiken och de moderata budskapen har allt eftersom opinionssiffrorna stigit för moderaterna förskjutits åt höger. Ju högre opinionssiffror desto radikalare förslag.

Varför reta upp svensk fackföreningsrörelse genom allmänt fackföreningsfientliga förslag. Tror man att fackföreningar, som under årtionden genom frivilliga insatser och med beskattade medlemsavgifter byggt upp en maktposition, stillatigande skulle åse attackerna? Denna kritik gäller *hela borgerligheten* som uppenbarligen inte kan eller vill byg-

ga upp ett förtroende hos den fackliga rörelsen. Sverige behöver få ett klimat som underlättar att lösa våra ekonomiska problem. Det kan aldrig gå med konfrontation mot löntagarorganisationerna hur illa man än tycker om en del av deras aktiviteter och överdrivna maktanspråk. Och varför spela upp hyresregleringens avskaffande inför sittande fastighetsägare? Vem hade bett om detta? Även om mycket måste ändras från dagens socialdemokratiska samhälle går det inte att föra en principiell ideologisk kamp på alla fronter samtidigt i en valrörelse!

Moderaterna har återigen hamnat i den skuggbudgetspolitik som på sin tid introducerades av partisekreteraren Gunnar Svärd.

Vad är det då för fel på att föreslå besparingar i en ekonomi som lider av stora underskott och där samhället inte kan fullfölja sina